

# ॥ तैत्तिरीय संहिता ॥

॥ द्वितीयः प्रश्नः ॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां षष्ठमकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः ॥

यदुभौ विमुच्यातिथ्यं गृह्णीयाद्यज्ञं विच्छिन्द्याद्यदुभावविमुच्य  
यथानागतायातिथ्यं क्रियते तादृगेव तद्विमुक्तोऽन्यो-  
ऽनङ्गान्भवत्यविमुक्तोऽन्योऽथातिथ्यं गृह्णाति यज्ञस्य सन्तत्यै  
पत्यन्वारभते पत्नी हि पारीणह्यस्येशे पत्नियैवानुमतं निर्वपति  
यद्वै पत्नी यज्ञस्य करोति मिथुनं तदथो पत्निया एव (१)

एष यज्ञस्यान्वारम्भोऽनवच्छित्यै यावद्विर्वै राजानुचरैरागच्छ  
सर्वेभ्यो वै तेभ्य आतिथ्यं क्रियते छन्दांसि खलु वै  
सोमस्य राज्ञोऽनुचराण्यग्रेरातिथ्यमसि विष्णवे त्वेत्याह  
गायत्रिया एवैतेन करोति सोमस्यातिथ्यमसि विष्णवे  
त्वेत्याह त्रिष्टुभं एवैतेन करोत्यतिथेरातिथ्यमसि विष्णवे  
त्वेत्याह जगत्यै (२)

एवैतेन करोत्यग्नये त्वा रायस्पोषदात्रे विष्णवे  
त्वेत्याहानुष्टुभं एवैतेन करोति श्येनाय त्वा सोमभृते विष्णवे

त्वेत्याह गायत्रिया एवैतेन करोति पञ्च कृत्वो गृह्णाति  
 पञ्चाक्षरा पङ्क्तिः पाङ्क्तो यज्ञो यज्ञमेवाव रुन्दे ब्रह्मवादिनो  
 वदन्ति कस्मात्सत्याद्गायत्रिया उभयत आतिथ्यस्य क्रियत  
 इति यदेवादः सोममा (३)

अहरत्तस्माद्गायत्रिया उभयत आतिथ्यस्य क्रियते  
 पुरस्ताच्चोपरिष्ठाच्च शिरो वा एतद्यज्ञस्य यदातिथ्यं नवकपालः  
 पुरोडाशो भवति तस्मान्नवधा शिरो विष्यूतन्नवकपालः  
 पुरोडाशो भवति ते त्रयस्त्रिकपालास्त्रिवृता स्तोमैर्न  
 सम्मितास्तेजस्त्रिवृत्तेज एव यज्ञस्य शीर्षं दधाति  
 नवकपालः पुरोडाशो भवति ते त्रयस्त्रिकपालास्त्रिवृता  
 प्राणेन सम्मितास्त्रिवृद्वै (४)

प्राणस्त्रिवृतमेव प्राणमभिपूर्वं यज्ञस्य शीर्षं दधाति  
 प्रजापतेर्वा एतानि पक्ष्माणि यदश्ववाला ऐक्ष्वी तिरश्ची  
 यदाश्ववालः प्रस्तरो भवत्यैक्ष्वी तिरश्ची प्रजापतेरेव  
 तच्चक्षुः सम्भरति देवा वै या आहुतीरजुहवुस्ता असुरा  
 निष्कावमादन्ते देवाः कार्ष्ण्यमपश्यन्कर्मण्यो वै कर्मनेन  
 कुर्वीतेति ते कार्ष्ण्यमयान्परिधीन् (५)

अ॒कुर्व॑न्त॒ तैर्वै॑ ते रक्षा॒ऽस्यपा॑घ्नन्त॒ यत्का॑र्ष्म॒र्यमया॑ः परि॒धयो॑  
 भव॑न्ति॒ रक्ष॑सा॒मप॑हत्यै स॒ऽस्पर्श॑यति॒ रक्ष॑सा॒मन॑न्ववचाराय॒ न  
 पुर॑स्ता॒त्परि॑ दधात्यादित्यो ह्यै॒वोद्य॑न्पुरस्ता॒द्रक्षा॑ऽस्यप॒हन्त्य॑ध्वै  
 समि॑धा॒वा द॑धात्युपरि॑ष्ठादे॒व रक्षा॑ऽस्यप॑हन्ति॒ यजु॑षा॒न्यां  
 तूष्णी॑म॒न्यामि॑न्थुन॒त्वाय॑ द्वे आ द॑धाति द्वि॒पाद्यज॑मानः  
 प्रति॑ष्ठित्यै ब्रह्म॒वादि॑नो वदन्ति (६)

अ॒ग्निश्च॒ वा ए॒तौ सोम॑श्च क॒था सोमा॑यातिथ्यं क्रि॒यते॒ नाग्नय॑  
 इति॒ यद्ग्रा॑व॒ग्निम्मि॑थित्वा प्र॒हर॑ति॒ तेनै॒वाग्नय॑ आतिथ्यं क्रि॒यते-  
 ऽथो॑ खल्वा॒हुर॒ग्निः सर्वा॑ दे॒वता॑ इति॒ यद्ध॒विरा॑साद्या॒ग्निम्मि॑न्यति  
 ह॒व्यायै॒वास॑न्नाय॒ सर्वा॑ दे॒वता॑ जनयति॥ (७)

पवि॑र्या ए॒व जग॑त्या॒ आ त्रि॒वृद्धे॑ प॑रि॒धीन् व॑दन्त्येक॑चत्वारि॑शच्च॥ [१]

दे॒वा॒सुराः॑ संय॑न्ता आस॒न्ते दे॒वा मि॒थो विप्रि॑र्या आस॒न्तेऽ  
 ३ न्यो॑न्यस्मै ज्यैष्ठ्या॒याति॑ष्ठमा॒नाः प॒ञ्चधा॑ व्य॑क्रामन्न॒ग्निर्वसु॑भिः  
 सोमो॑ रु॒द्रैरिन्द्रो॑ म॒रुद्भिर्व॑रुण आदि॒त्यैर्बृ॒हस्प॑तिर्वि॒श्वैर्दे॒वैस्ते-  
 ऽमन्य॑न्तासु॒रेभ्यो॑ वा इ॒दम॑भ्रातृ॒व्येभ्यो॑ र॒ध्यामो॑ यन्मि॒थो  
 विप्रि॑र्याः स्मो या न इ॒माः प्रि॒यास्त॑नुव॒स्ताः स॒मव॑द्यामहे  
 ताभ्यः॒ स निर्ऋ॑च्छाद्यः (८)

नः प्रथमोऽ ३ न्योन्यस्मै द्रुह्यादिति तस्माद्यः  
 सतानूनप्रिणाम्प्रथमो द्रुह्यति स आर्तिमाच्छति यत्तानूनप्र  
 संमवद्यति भ्रातृव्याभिभूत्यै भवत्यात्मना परास्य भ्रातृव्यो  
 भवति पञ्च कृत्वोऽव द्यति पञ्चधा हि ते तथ्संमवाद्यन्ताथो  
 पञ्चाक्षरा पङ्क्तिः पाङ्क्तौ यज्ञो यज्ञमेवाव रुन्द्ध आपतये त्वा  
 गृह्णामीत्याह प्राणो वै (९)

आपतिः प्राणमेव प्रीणाति परिपतय इत्याह मनो  
 वै परिपतिर्मन एव प्रीणाति तनूनप्र इत्याह तनुवो हि  
 ते ताः संमवाद्यन्त शाक्करायेत्याह शक्त्यै हि ते ताः  
 संमवाद्यन्त शक्मन्नोजिष्टायेत्याहौजिष्टः हि ते तदात्मनः  
 संमवाद्यन्तानाधृष्टमस्यनाधृष्यमित्याहानाधृष्टः ह्येतदनाधृष्यं  
 देवानामोजः (१०)

इत्याह देवानां ह्येतदोजोऽभिशस्तिपा अनभिशस्तेन्यमित्य  
 ह्येतदनभिशस्तेन्यमनु मे दीक्षां दीक्षापतिर्मन्यतामित्याह  
 यथायजुरेवैतद्धृतं वै देवा वज्रं कृत्वा सोममघ्नन्नन्तिकमिव  
 खलु वा अस्यैतच्चरन्ति यत्तानूनप्रेणं प्रचरन्त्यः शुरः शुस्ते  
 देव सोमा प्यायतामित्याह यत् (११)

ए॒वास्या॑पु॒वाय॑ते॒ यन्मी॑यते॒ तदे॒वास्यै॑तेना॒ प्या॑यय॒त्या  
तुभ्य॑मिन्द्रः॒ प्या॑यता॒मा त्वमिन्द्रा॑य॒ प्या॑यस्वेत्या॒होभावे॑वेन्द्रं च  
सोमं॑ चा॒ प्या॑यय॒त्या प्या॑यय॒ सखी॑न्त्स॒न्या मे॑धयेत्या॒हर्त्विजो॑  
वा अ॑स्य॒ सखा॑य॒स्ताने॒वा प्या॑ययति॒ स्व॒स्ति ते॑ दे॒व सोम॑  
सु॒त्याम॑शीय (१२)

इत्या॑ह॒शिष॑मे॒वैता॑मा शा॑स्ते॒ प्र वा ए॒तेऽस्मा॑ल्लो॒काच्च॑वन्ते॒  
ये सोम॑मा॒प्या॑ययन्त्यन्तरि॒क्षदे॒वत्यो॑ हि सोम॒ आप्या॑यित॒  
एष्टा॑ रा॒यः प्रे॑षे भगा॒येत्या॑ह॒ द्यावा॑पृथि॒वीभ्या॑मे॒व  
नम॑स्कृ॒त्यास्मि॑ल्लो॒के प्र॑ति॒ तिष्ठ॑न्ति दे॒वासुराः॑ संय॑त्ता  
आस॑न्ते दे॒वा बिभ्य॑तो॒ऽग्नि॑म्प्रावि॑शन्तस्मा॑दाहुर॒ग्निः सर्वा॑  
दे॒वता॑ इति॒ ते (१३)

अ॒ग्निमे॒व वरू॑थं कृ॒त्वासुरा॑न॒भ्य॑भवन्न॒ग्निमि॑व॒ खलु॑ वा  
ए॒ष प्र वि॑शति॒ योऽवा॑न्तरदी॒क्षामु॑पैति॒ भ्रातृ॑व्याभिभूत्यै  
भव॑त्या॒त्मना॒ परा॑स्य॒ भ्रातृ॑व्यो भवत्या॒त्मान॑मे॒व दी॒क्षया॑  
पाति॒ प्र॒जाम॑वान्तरदी॒क्षया॑ सन्त॒राम्मे॒खला॑ः समा॑यच्छते  
प्र॒जा ह्या॑त्मनोऽन्त॑रतरा॒ तप्त॑व्र॒तो भ॑वति॒ मद॑न्तीभिर्मा॒र्जय॑ते  
नि॒र्ह्य॑ग्निः शी॒तेन॒ वाय॑ति॒ समि॑च्छे॒ या ते॑ अ॒ग्ने रु॒द्रिया॑

त॒नूरित्या॑ह॒ स्वयै॑वैन॒द्वेव॑तया॒ व्रत॑यति॒ सयो॑नित्वाय॒  
शान्त्यै॑॥ (१४)

यो वा ओजं आहृ यदंशीयेति तैऽग्न एकादश च॥ [२]

तेषा॒मसुरा॑णान्ति॒स्रः॒ पुरं॑ आसन्नय॒स्मय्य॑व॒मा-  
ऽथ॑ रज॒ताऽथ॑ हरि॒णी॒ ता दे॒वा जेतु॑न्नाशं॒क्रुव॑न्ता  
उ॒पस॑दे॒वाजि॑गीषन्त॒स्मादा॑हुर्यश्चै॒वं वेद॑ यश्च॒ नोप॑सदा॒ वै  
महा॑पुरं ज॒यन्ती॑ति॒ त इषु॑ꣳ सम॑स्कुर्वता॒ग्निम॑नी॒कꣳ सोम॑ꣳ  
श॒ल्यं विष्णु॑न्तेज॒नन्ते॑ऽब्रुव॒न्क इ॒माम॑सिष्य॒तीति॑ (१५)

रु॒द्र इत्य॑ब्रुवन्नु॒द्रो वै क्रू॒रः सोऽस्य॑त्विति॒ सो-  
ऽब्र॑वी॒द्वरं॑ वृणा अ॒हमे॒व प॑शूनामधि॒पति॑रसा॒नीति॑ तस्मा॑द्रु॒द्रः  
प॑शूनामधि॒पति॑स्ताꣳ रु॒द्रोऽवा॑सृज॒त्स तिस्रः॑ पुरो॑ भि॒त्त्वै॒भ्यो  
लो॒केभ्यो॑ऽसुरा॒न्प्राणु॑दत॒ यदु॑पसदं॒ उपस॑द्यन्ते॒ भ्रातृ॑व्यपराणु॒त्यै  
ना॒न्यामाहु॑तिम्पुर॒स्ताञ्जु॑हया॒द्यद॒न्यामाहु॑तिम्पुर॒स्ताञ्जु॑हयात् (१६)

अ॒न्यन्मुखं॑ कुर्या॒त्स्रुवे॑णा॒धार॑मा॒ धार॑यति॒ यज्ञ॑स्य॒ प्रज्ञा॑त्यै  
परा॑ङ॒ति॒क्रम्य॑ जुहोति॒ परा॑च॒ एवै॒भ्यो लो॒केभ्यो॑ यज॑मानो  
भ्रातृ॑व्या॒न्प्र णु॑दते॒ पुन॑रत्या॒क्रम्यो॑पसदं॒ जुहो॑ति॒ प्र॒णुद्यै॑वै॒भ्यो  
लो॒केभ्यो॑ भ्रातृ॑व्याञ्जित्वा भ्रातृ॑व्यलो॒कम॒भ्यारो॑हति॒ देवा॑ वै याः

प्रातरुपसदं उपासीदन्नहस्ताभिरसुरान्प्राणुदन्त याः सायं  
रात्रियै ताभिर्यथासायम्प्रातरुपसदः (१७)

उपसद्यन्तेऽहोरात्राभ्यामेव तद्यजमानो भ्रातृव्यान्प्र  
णुदते याः प्रातर्याज्याः स्युस्ताः सायम्पुरोनुवाक्याः  
कुर्यादयातयामत्वाय तिस्र उपसद उपैति त्रयं इमे लोका  
इमानेव लोकान्प्रीणाति षट्थसम्पद्यन्ते षड्वा ऋतवं ऋतूनेव  
प्रीणाति द्वादशाहीने सोम उपैति द्वादश मासाः संवत्सरः  
संवत्सरमेव प्रीणाति चतुर्विंशतिः सम् (१८)

पद्यन्ते चतुर्विंशतिरर्धमासा अर्धमासानेव प्रीणात्याराग्रामव  
कामयेतास्मिन्मे लोकेऽर्धुकं स्यादित्येकमग्रेऽथ द्वावथ  
त्रीनथ चतुर एषा वा आराग्रावान्तरदीक्षास्मिन्नेवास्मै  
लोकेऽर्धुकम्भवति परोवरीयसीमवान्तरदीक्षामुपेयाद्यः  
कामयेतामुष्मिन्मे लोकेऽर्धुकं स्यादिति चतुरोऽग्रेऽथ  
त्रीनथ द्वावथैकमेषा वै परोवरीयस्यवान्तरदीक्षामुष्मिन्नेवास्मै  
लोकेऽर्धुकम्भवति॥ (१९)

असिष्यतीति जुहुयात्सायम्प्रातरुपसदश्चतुर्विंशतिः सञ्चतुरोऽग्रे षोडश च॥ [३]

सुवर्गं वा एते लोकं यन्ति य उपसदं उपयन्ति तेषां

य उन्नयते हीयत एव स नोदनेषीति सूत्रीयमिव यो वै  
 स्वार्थेतां यताः श्रान्तो हीयत उत स निष्पाय सह वसति  
 तस्मात्सकृदुन्नीय नापरमुन्नीयेत दधोन्नयेतैतद्वै पशूनां रूपं  
 रूपेणैव पशूनव रुन्दे (२०)

यज्ञो देवेभ्यो निलायत विष्णू रूपं कृत्वा स  
 पृथिवीम्प्राविशत् देवा हस्तान्त्सं रभ्यैच्छन्तमिन्द्र  
 उपर्युपर्यत्यक्रामत्सोऽब्रवीत्को मायमुपर्युपर्यत्यक्रमीदित्यहं  
 दुर्गे हन्तेत्यथ कस्त्वमित्यहं दुर्गादाहर्तेति सोऽब्रवीद्दुर्गे वै  
 हन्तावोचथा वराहोऽयं वाममोषः (२१)

सप्तानां गिरीणाम्पुस्तोद्वित्तं वेद्यमसुराणाम्बिभर्ति तं जहि  
 यदि दुर्गे हन्तासीति स दर्भपुञ्जीलमुद्धृत्य सप्त गिरीन्भित्त्वा  
 तमहन्त्सोऽब्रवीद्दुर्गाद्वा आहर्तावोचथा एतमा हरेति तमेभ्यो  
 यज्ञ एव यज्ञमाहरद्यत्तद्वित्तं वेद्यमसुराणामविन्दन्त तदेकं वेद्यै  
 वेदित्वमसुराणाम् (२२)

वा इयमग्र आसीद्यावदासीनः परापश्यति तावद्देवानान्ते  
 देवा अब्रुवन्नस्त्वेव नोऽस्यामपीति कियद्वो दास्याम इति  
 यावदियं संलावृकी त्रिः परिक्रामति तावन्नो दत्तेति स इन्द्रः



सलावृकी रूपं कृत्वेमां त्रिः सर्वतः पर्यक्रामत्तदिमामविन्दन्त  
यदिमामविन्दन्त तद्वेद्यै वेदित्वम् (२३)

सा वा इयं सर्वैव वेदिरियति शक्ष्यामीति त्वा  
अवमाय यजन्ते त्रिंशत्पदानि पश्चात्तिरश्ची भवति  
षट्त्रिंशत्प्राची चतुर्विंशतिः पुरस्तात्तिरश्ची दशदश  
सम्पद्यन्ते दशाक्षरा विराडन्नं विराड्विराजैवान्नाद्यमव  
रुद्ध उद्धन्ति यदेवास्या अमेध्यं तदपं हन्त्युद्धन्ति  
तस्मादोषधयः परा भवन्ति बर्हिः स्तृणाति तस्मादोषधयः  
पुनरा भवन्त्युत्तरम्बर्हिष उत्तरबर्हिः स्तृणाति प्रजा वै  
बर्हिर्यजमान उत्तरबर्हिर्यजमानमेवायजमानादुत्तरं करोति  
तस्माद्यजमानोऽयजमानादुत्तरः॥ (२४)

रुन्धे वाममोषो वेदित्वमसुराणां वेदित्वं भवन्ति पञ्चविंशतिश्च॥ [४]

यद्वा अनीशानो भारमादत्ते वि वै स लिशते यद्वादश  
साहस्योपसदः स्युस्तिस्त्रोऽहीनस्य यज्ञस्य विलोम  
क्रियेत तिस्र एव साहस्योपसदो द्वादशाहीनस्य यज्ञस्य  
सवीर्यत्वायाथो सलोम क्रियते वथ्सस्यैकः स्तनो भागी  
हि सोऽथैकः स्तनं व्रतमुपैत्यथ द्वावथ त्रीनथ चतुरं

एतद्वै (२५)

क्षुरपवि नाम व्रतं येन प्र जातान्भ्रातृव्यानुदते प्रति  
जनिष्यमाणानथो कनीयसैव भूय उपैति चतुरोऽग्रे  
स्तनान्ब्रतमुपैत्यथ त्रीनथ द्वावथैकमेतद्वै सुजघनं नाम व्रतं  
तपस्यः सुवर्ग्यमथो प्रैव जायते प्रजयां पशुभिर्यवागू  
राजन्यस्य व्रतं क्रूरेव वै यवागूः क्रूर इव (२६)

राजन्यो वज्रस्य रूपः समृद्ध्या आमिक्षा वैश्यस्य  
पाकयज्ञस्य रूपम्पुष्ट्यै पयो ब्राह्मणस्य तेजो वै ब्राह्मणस्तेजः  
पयस्तेजसैव तेजः पय आत्मन्धत्तेऽथो पयसा वै गर्भा  
वर्धन्ते गर्भ इव खलु वा एष यद्वीक्षितो यदस्य पयो  
व्रतम्भवत्यात्मानमेव तद्वर्धयति त्रिव्रतो वै मनुरासीद्विव्रता  
असुरा एकव्रताः (२७)

देवाः प्रातर्मध्यन्दिने सायं तन्मनोर्व्रतमासीत्पाकयज्ञस्य  
रूपम्पुष्ट्यै प्रातश्च सायं चासुराणां निर्मध्यं क्षुधो रूपं ततस्ते  
पराभवन्मध्यन्दिने मध्यरात्रे देवानां ततस्तेऽभवन्सुवर्गं  
लोकमायन् यदस्य मध्यन्दिने मध्यरात्रे व्रतम्भवति मध्यतो  
वा अत्रेन भुञ्जते मध्यत एव तदूर्जं धत्ते भ्रातृव्याभिभूत्यै

भवत्यात्मना (२८)

परा॑ऽस्य भ्रातृ॑व्यो भवति॑ गर्भो॑ वा ए॒ष यद्दी॑क्षितो  
योनि॑र्दीक्षितवि॒मितं यद्दी॑क्षितो दी॑क्षितवि॒मितात्प्र॒वसे॒द्यथा  
योने॑र्गर्भः॒ स्कन्द॑ति ता॒दृगे॒व तन्न॑ प्र॒वस्त॒व्यमा॒त्मनो॑  
गोपी॒थायै॒ष वै व्या॒घ्रः कु॒लगो॒पो यद॒ग्निस्तस्मा॒द्यद्दी॑क्षितः  
प्र॒वसे॒त्स ए॒नमी॒श्वरो॑ऽनू॒त्थाय॒ हन्तो॑र्न प्र॒वस्त॒व्यमा॒त्मनो॑  
गुप्त्यै॑ दक्षिणतः शय॑ ए॒तद्वै यज॑मानस्या॒यत॑नं॒ स्व  
ए॒वाय॑तने शये॒ऽग्निम॑भ्यावृत्य॑ शये दे॒वता॑ ए॒व य॒ज्ञम॑भ्यावृत्य॑  
शये॥ (२९)

ए॒तद्वै कूर॑ इ॒वेक॑व्रता आ॒त्मना॒ यज॑मानस्य त्रयो॑दश च॥ [५]

पुरो॑ह॒विषि॑ दे॒वय॑जने याजये॒द्यं का॒मये॒तोपै॑न॒मुत्त॑रो य॒ज्ञो  
न॑मे॒दभि॑ सु॒वर्गं॑ लो॒कं ज॑ये॒दित्ये॒तद्वै पुरो॑ह॒विर्दे॒वय॑ज॒नं  
यस्य॑ होता॑ प्रा॒तरनु॒वाक॑म॒नुब्रु॒वन्न॑ग्निम॒प आ॑दि॒त्यम॒भि  
वि॒पश्य॑त्यु॒पै॑न॒मुत्त॑रो य॒ज्ञो न॑म॒त्यभि॑ सु॒वर्गं॑ लो॒कं ज॑य॒त्याप्ते  
दे॒वय॑जने याजये॒द्भ्रातृ॑व्यवन्त॒म्पन्था॑ वाधि॒स्पर्श॑येत्कर्त॑ वा  
याव॒न्नान॑से या॒तवै॑ (३०)

न रथा॑यै॒तद्वा आ॒प्तं दे॒वय॑ज॒नमा॒प्नोत्ये॒व भ्रातृ॑व्यं

नैन॒म्प्रातृ॑व्य आ॒प्रोत्ये॒कौन्न॑ते दे॒वय॑ज॒ने या॒जये॑त्प॒शुका॑म॒मेकौन्न॑त  
 दे॒वय॑ज॒नादङ्गि॑रसः प॒शून्सृ॑जन्तान्तरा संदोह॒विर्धाने॑ उन्न॑तः  
 स्या॑दे॒तद्वा ए॒कौन्न॑तं दे॒वय॑ज॒नम्प॒शुमाने॑व भ॒वति॒ त्र्यु॑न्न॒ते  
 दे॒वय॑ज॒ने या॒जये॑त्सु॒वर्गका॑म॒त्र्यु॑न्न॒ताद्वै दे॒वय॑ज॒नादङ्गि॑रसः  
 सु॒वर्गं लो॒कमा॑यन्नन्तराह॒वनी॑यं च ह॒विर्धानं॑ च (३१)

उ॒न्न॒तः स्या॑दन्तरा ह॒विर्धानं॑ च स॒दश्चान्तरा॑ स॒दश्च  
 गा॒र्ह॒पत्यं चै॒तद्वै त्र्यु॑न्न॒तं दे॒वय॑ज॒नं सु॒वर्गमे॑व लो॒कमे॑ति  
 प्र॒ति॒ष्ठि॒ते दे॒वय॑ज॒ने या॒जये॑त्प्र॒ति॒ष्ठाका॑ममे॒तद्वै प्र॒ति॒ष्ठितं  
 दे॒वय॑ज॒नं यत्स॑र्व॒तः स॒मम्प्र॑त्ये॒व ति॑ष्ठति यत्रा॒न्याअ॑न्या  
 ओष॑धयो॒ व्यति॑षक्ताः स्युस्तद्वा॒जये॑त्प॒शुका॑ममे॒तद्वै प॑शूनाः  
 रू॒पं रू॒पेणै॒वास्मै॑ प॒शून् (३२)

अ॒व रु॒द्धे प॑शुमाने॒व भ॒वति॒ नि॒र्ऋ॒तिगृ॑हीते  
 दे॒वय॑ज॒ने या॒जये॑द्यं का॒मये॑त् नि॒र्ऋ॒त्यास्य॑ य॒ज्ञं  
 ग्रा॒हये॑य॒मित्ये॑तद्वै नि॒र्ऋ॒तिगृ॑हीतं दे॒वय॑ज॒नं यत्स॑दृ॒श्यै  
 स॒त्या ऋ॒क्षन्नि॒र्ऋ॒त्यैवा॑स्य॑ य॒ज्ञं ग्रा॒हय॑ति व्यावृ॒त्ते  
 दे॒वय॑ज॒ने या॒जये॑द्वा॒वृत्का॑मं य॒म्पात्रे॑ वा त॒ल्पे वा  
 मी॒माः से॒रन्प्रा॒चीन॑माह॒वनी॑यात्प्र॒वणं॑ स्या॑त्प्र॒तीची॑नं

गार्हपत्यादेतद्वै व्यावृत्तं देवयजनं वि पाप्मना भ्रातृव्येणा  
वर्तते नैनम्पात्रे न तल्पे मीमांसन्ते कार्ये देवयजने  
याजयेद्भूतिकामं कार्यो वै पुरुषो भवत्येव॥ (३३)

यातवै हविर्धानंश्च पशून्पाप्मनाऽष्टादश च॥ [६]

तेभ्य उत्तरवेदिः सिंही रूपं कृत्वोभयानन्तरापक्रम्यातिष्ठते  
देवा अमन्यन्त यतरान् वा इयमुपावत्स्यति त  
इदम्भविष्यन्तीति तामुपामन्त्रयन्त साब्रवीद्वरं वृणै  
सर्वान्मया कामान्व्यश्नवथ पूर्वा तु माऽग्नेराहुतिरश्नवता  
इति तस्मादुत्तरवेदिम्पूर्वामग्नेर्व्याधारयन्ति वारंवृतः ह्यस्यै  
शम्यया परि मिमीते (३४)

मात्रैवास्यै साऽथो युक्तेनैव युक्तमव रुद्धे वित्तायनी  
मेऽसीत्याह वित्ता ह्येनानावत्तित्तायनी मेऽसीत्याह  
तित्तान् ह्येनानावदवतान्मा नाथितमित्याह नाथितान्  
ह्येनानावदवतान्मा व्यथितमित्याह व्यथितान् ह्येनानावद्विदेरग्नि-  
नाम (३५)

अग्ने अङ्गिर इति त्रिर्हरति य एवेषु लोकेष्वग्नयस्तानेवाव  
रुद्धे तूष्णीं चतुर्थं हरत्यनिरुक्तमेवाव रुद्धे सिंहीरसि

महिषीरसीत्याह सि० हीरह्येषा रूपं कृत्वोभयानन्तरापक्रम्याति  
प्रथस्वोरु ते यज्ञपतिः प्रथतामित्याह यजमानमेव प्रजया  
पशुभिः प्रथयति ध्रुवा (३६)

असीति स० हन्ति धृत्यै देवेभ्यः शुन्धस्व देवेभ्यः  
शुम्भस्वेत्यव चोक्षति प्र च किरति शुद्ध्या इन्द्रघोषस्त्वा  
वसुभिः पुरस्तात्पात्वित्याह दिग्भ्य एवैनां प्रोक्षति  
देवाः ३ श्वेदुत्तरवेदिरुपाववर्तीहैव वि जयामहा इत्यसुरा  
वज्रमुद्यत्य देवानभ्यायन्त तानिन्द्रघोषो वसुभिः  
पुरस्तादप (३७)

अनुदत् मनोजवाः पितृभिर्दक्षिणतः प्रचेता रुद्रैः  
पश्चाद्विश्वकर्मादित्यैरुत्तरतो यदेवमुत्तरवेदिं प्रोक्षति  
दिग्भ्य एव तद्यजमानो भ्रातृव्यान्प्रणुदत् इन्द्रो  
यतीन्सालावृकेभ्यः प्रायच्छुत्तान्दक्षिणत उत्तरवेद्या  
आदन् यत्प्रोक्षणीनामुच्छिष्येत तदक्षिणत उत्तरवेद्यै  
नि नयेद्यदेव तत्र क्रूरं तत्तेन शमयति यं द्विष्यात्तं  
ध्यायेच्छुचैवैनमर्पयति॥ (३८)

सोत्तरवेदि॑रब्रवी॒त्सर्वा॑न्मया॒ कामा॒न्व्य॑श्जव॒थेति॑  
 ते दे॒वा अ॑कामयन्तासु॒राभ्रा॑तृ॒व्यान्भि॑ भवे॒मेति॑  
 तेऽजु॑हवुः सि॒ः॒हीर॑सि सप॒त्नसा॑ही स्वाहेति॑ ते-  
 ऽसु॒राभ्रा॑तृ॒व्यान्भ्य॑भवन्तेऽसु॒राभ्रा॑तृ॒व्यान्भि॑भूया॑कामयन्त  
 प्र॒जां वि॑न्देम॒हीति॑ तेऽजु॑हवुः सि॒ः॒हीर॑सि सुप्रजा॒वनिः॑  
 स्वाहेति॑ ते प्र॒जाम॑विन्दन्त॒ ते प्र॒जां वि॑त्त्वा (३९)

अ॒का॒म॒यन्त॑ प॒शून् वि॑न्देम॒हीति॑ तेऽजु॑हवुः सि॒ः॒हीर॑सि  
 रा॒यस्पोष॑वनिः स्वाहेति॑ ते प॒शून्वि॑न्दन्त॒ ते प॒शून्  
 वि॑त्त्वाऽका॑मयन्त॒ प्रति॑ष्ठां वि॑न्देम॒हीति॑ तेऽजु॑हवुः  
 सि॒ः॒हीर॑स्यादि॒त्य॒वनिः॑ स्वाहेति॑ त इ॒माम्प्र॑ति॒ष्ठाम॑विन्दन्त॒  
 त इ॒माम्प्र॑ति॒ष्ठां वि॑त्त्वाका॑मयन्त॒ दे॒वता॑ आ॒शिष॑ उपे॒यामेति॑  
 तेऽजु॑हवुः सि॒ः॒हीर॑स्या व॒ह दे॒वान्दे॒वय॑ते (४०)

यज॑मानाय॒ स्वाहेति॑ ते दे॒वता॑ आ॒शिष॑ उपा॒यन्प॑ञ्च  
 कृ॒त्वो व्या॑घारयति॒ पञ्चा॑क्षरा प॒ङ्क्तिः॑ पाङ्क्तौ य॒ज्ञो य॒ज्ञमे॒वाव॑  
 रु॒द्धेऽक्ष॑णया व्या॑घारयति॒ तस्मा॑दक्ष॒णया॑ प॒शवो॑ऽङ्गानि॒  
 प्र ह॑रन्ति॒ प्रति॑ष्ठित्यै भू॒तेभ्य॑स्त्वेति॒ सुच॑मुद्गृ॒ह्णाति॑ य  
 ए॒व दे॒वा भू॒तास्तेषा॑न्तद्भा॒गधे॑यन्ताने॒व तेन॑ प्रीणाति॒  
 पौतु॑द्रवान्परि॒धीन्परि॑ दधात्येषाम् (४१)

लो॒कानां॑ वि॒धृत्या॑ अ॒ग्ने॒स्त्रयो॑ ज्या॒याऽसौ॑ भ्रा॒तर॑  
 आ॒स॒न्ते दे॒वेभ्यो॑ ह॒व्यं वह॑न्तः प्रा॒मी॒यन्त॑ सौ॒-  
 ऽग्नि॑र॒बिभेदि॑त्थं वाव॒ स्य आ॒र्ति॒मा॒रिष्य॑तीति॒ स नि॒ला॒यत॑  
 स यां वन॒स्पति॑ष्वव॒स॒त्ताम्पू॑तु॒द्रौ या॒मोष॑धीषु॒ ताऽ  
 सु॒गन्धि॑तेज॒ने या॒म्प॒शुषु॑ ता॒म्पे॒त्वंस्या॑न्तरा शृ॒ङ्गे तं दे॒वताः॑  
 प्रैष॑मैच्छ॒न्तम॑न्व॒विन्द॑न्तम॑ब्रुवन् (४२)

उप॑ न॒ आ वर्त॑स्व ह॒व्यं नो॑ व॒हेति॑ सौ॒ऽब्रवी॑द्वरं  
 वृ॒णै यदे॒व गृ॑ही॒तस्या॑हु॒तस्य॑ ब॒हिःप॒रि॒धि॒ स्क॒न्दा॒त्तन्मे॑  
 भ्रात॑र॒णाम्भा॒ग॒धेय॑म॒स॒दिति॑ तस्मा॒द्यद्गृ॑ही॒तस्या॑हु॒तस्य॑  
 ब॒हिःप॒रि॒धि॒ स्क॒न्द॒ति॒ तेषा॑न्त॒द्वा॒ग॒धेयं॑ ता॒ने॒व तेन॑ प्रीणाति॒  
 सौ॒ऽम॒न्य॒ता॒स्थ॒न्वन्तो॑ मे॒ पूर्वे॑ भ्रा॒तरः॑ प्रा॒मैष॑ता॒स्थानि॑ शा॒तया॑  
 इति॑ स या॒नि (४३)

अ॒स्थान्य॑शा॒तय॑त॒ तत्पू॑तु॒द्वभ॑व॒द्यन्मा॑ऽस॒मुप॑मृतं  
 तद्गुल्गु॑लु॒ यदे॒तान्त्स॑म्भा॒रान्त्स॑म्भ॒रत्य॑ग्निमे॒व तत्स॑म्भ॒रत्य॑ग्नेः  
 पु॒री॒षम॑सीत्या॒हा॒ग्नेर॒ह्ये॑तत्पु॒री॒षं यत्स॑म्भा॒रा अथो॑ ख॒ल्वा॒हुरे॑ते  
 वावै॒नं ते भ्रा॑तरः॒ परि॑ शेरे॒ यत्पौ॑तु॒द्रवाः॑ प॒रि॒धय॑ इति॥ (४४)

वित्वा दे॒वय॑त ए॒षाम॑ब्रुवन् या॒नि चतु॑श्च॒त्वारि॑ऽश॒च्च॥ [८]



बद्धमव॑ स्यति वरुणपा॒शादे॒वैन॑ मुञ्चति॒ प्र णे॑नेक्ति॒  
मे॒ध्ये ए॒वैन॑ करोति सावि॒त्रिय॑र्चा हु॒त्वा ह॑वि॒र्धाने॒ प्र  
व॑र्तयति सवि॒तृप्र॑सूत ए॒वैन॑ प्र व॑र्तयति वरु॒णो वा  
ए॒ष दु॒र्वागु॑भ॒यतो॑ ब॒द्धो यदक्षः॒ स यदु॑त्स॒र्जेद्यज॑मानस्य  
गृ॒हान॒भ्युत्स॑र्जेत्सुवाग्दे॒व दुर्या॑ः आ व॒देत्या॑ह गृ॒हा वै दुर्याः॑  
शान्त्यै॒ पत्नी॑ (४५)

उपा॑नक्ति॒ पत्नी॒ हि सर्व॑स्य मि॒त्रमि॑त्र॒त्वाय॒ यद्वै  
पत्नी॑ य॒ज्ञस्य॑ क॒रोति॑ मिथुनं तदथो॒ पत्न्या॑ ए॒वैष  
य॒ज्ञस्या॑न्वार॒म्भोऽन॑वच्छि॒त्यै वर्त्मना॒ वा अ॒न्वित्य॑  
य॒ज्ञः रक्षा॑सि जिघा॑सन्ति वैष्ण॒वीभ्या॑मृ॒ग्भ्यां  
व॒र्त्मनो॑र्जुहोति य॒ज्ञो वै विष्णु॑र्य॒ज्ञादे॒व रक्षा॑स्यपं  
हन्ति॒ यदध्व॑र्युर॒न॒ग्रावा॑हु॒तिञ्जु॑ह्याद॒न्धोऽध्व॑र्युः स्या॒द्रक्षा॑सि  
य॒ज्ञः ह॑न्युः (४६)

हिर॑ण्यमुपास्य जुहोत्यग्नि॒वत्ये॒व जु॑होति॒ नान्धो॑-  
ऽध्व॑र्युर्भवति॒ न य॒ज्ञः रक्षा॑सि घ्नन्ति॒ प्राची॑ प्रेत॑मध्व॒रं  
क॒ल्पय॑न्ती॒ इत्या॑ह सुव॒र्गमे॒वैन॑ लो॒कं ग॑मय॒त्यत्र॑ रमे॒थां  
व॒र्ष्मन्पृ॑थि॒व्या इत्या॑ह व॒र्ष्म ह्ये॑तत्पृथि॒व्या यद्वै॑व॒यज॑नः॒

शिरो वा एतद्यज्ञस्य यद्विधानन्दिवो वा विष्णवुत वा पृथिव्याः (४७)

इत्याशीर्पदयर्चा दक्षिणस्य हविर्धानस्य मेथीं नि हन्ति शीर्षत एव यज्ञस्य यजमान आशिषोऽव रुन्दे दण्डो वा औपरस्तृतीयस्य हविर्धानस्य वषट्कारेणाक्षमच्छिन्नद्यत्तृतीयं छुदिर्हविर्धानयोरुदाह्रियते तृतीयस्य हविर्धानस्यावरुद्धौ शिरो वा एतद्यज्ञस्य यद्विधानं विष्णो रराटमसि विष्णोः पृष्ठमसीत्याह तस्मादेतावद्धा शिरो विष्यूतं विष्णोः स्यूरसि विष्णोर्ध्रुवमसीत्याह वैष्णवः हि देवतया हविर्धानं यम्प्रथमं ग्रन्थिं ग्रन्थीयाद्यत्तं न विस्रसयेदमेहेनाध्वर्युः प्र मीयेत् तस्मात्स विस्रस्यः॥ (४८)

पत्नीं हन्युर्वा पृथिव्या विष्यूतं विष्णोः षड्विंशतिश्च॥ [९]

देवस्य त्वा सवितुः प्रसव इत्यग्निमा दत्ते प्रसूत्या अश्विनोर्बाहुभ्यामित्याहाश्विनौ हि देवानामध्वर्यू आस्तां पूष्णो हस्ताभ्यामित्याह यत्यै वज्रं इव वा एषा यदग्निरग्निरसि नारिरसीत्याह शान्त्यै काण्डेकाण्डे वै क्रियमाणे यज्ञः रक्षांसि जिघांसन्ति परिलिखितः रक्षः परिलिखिता

अरा॑तय॒ इत्या॑ह॒ रक्ष॑सा॒मप॑हत्यै (४९)

इ॒दम॒ह॑ रक्ष॑सो ग्री॒वा अपि॑ कृ॒न्तामि॒ योऽस्मान्द्वेष्टि॑ यं  
च॑ व॒यं द्विष्म॑ इत्या॑ह॒ द्वौ वाव॑ पु॒रुषौ॒ यं चै॒व द्वेष्टि॑ यश्चैनं॒  
द्वेष्टि॑ तयो॑रे॒वान॑न्तरा॒यं ग्री॒वाः कृ॑न्तति दि॒वे त्वा॒न्तरि॑क्षाय  
त्वा पृथि॒व्यै त्वेत्या॑हैभ्य ए॒वैनौल्लो॑केभ्यः प्रोक्ष॑ति प॒रस्ता॑दर्वाचीं  
प्रोक्ष॑ति तस्मा॑त् (५०)

प॒रस्ता॑दर्वाची॑म्मनुष्या॑ ऊ॒र्जमु॑प जी॒वन्ति॑ क्रू॒रमि॑व वा  
ए॒तत्क॑रोति॒ यत्ख॑न॒त्यपो॑ऽव॒ नय॑ति॒ शान्त्यै॑ यव॑मती॒रव॑  
नय॑त्यू॒र्ग्वै यव॑ ऊ॒र्गुदु॑म्बर॑ ऊ॒र्जैवो॑र्जः॒ सम॑र्धयति॒ यज॑मानेन॒  
सम्मि॑तौदु॒म्बरी॑ भवति॒ यावा॑ने॒व यज॑मान॒स्ताव॑तीमे॒वास्मि॑न्नू॒र्जं  
दधा॑ति पि॒तृणा॑ स॒दन॑म॒सीति॑ ब॒र्हिर॑व॒ स्तृणा॑ति  
पि॒तृदे॒वत्य॑म् (५१)

ह्येत॑द्यन्निखा॑तं॒ यद्व॑र्हिर॒नव॑स्तीर्य॒ मि॒नुया॑त्पि॒तृदे॒वत्या॑  
निखा॑ता स्याद्व॑र्हिर॒वस्ती॑र्य॒ मि॒नोत्य॑स्यामे॒वैनौ॑म्मि॒नोत्य॑थो  
स्वा॒रुह॑मे॒वैनौ॑ङ्क॒रोत्यु॑द्वि॒वः स्त॒भाना॑न्तरि॒क्षं पृ॑णे॒त्याहै॑षाल्लो॒काना॑  
वि॒धृत्यै॑ द्यु॒ता॒नस्त्वा॑ मा॒रुतो॑ मि॒नो॒त्वित्या॑ह द्यु॒ता॒नो ह॑ स्म  
वै मा॒रुतो॑ दे॒वाना॑मौदु॒म्बरी॑म्मि॒नोति॑ तेनै॒व (५२)

ए॒ना॒म्नि॒नो॒ति॒ ब्र॒ह्म॒वनिं॑ त्वा क्ष॒त्र॒वनि॑मित्या॒ह  
यथा॒य॒जुरे॒वैतद्धृ॑तेन॑ द्यावा॑पृथि॒वी आ पृ॑णेथा॒मित्यौदु॑म्बर्या  
जुहोति॑ द्यावा॑पृथि॒वी ए॒व रसे॑नान॒क्त्या॒न्तम॒न्वव॑स्त्रावयत्या॒न्तमे॒व  
यज॑मानं॒ तेज॑साऽन॒क्त्यै॒न्द्रम॒सीति॑ छु॒दिरधि॑ नि द॑धात्यै॒न्द्रः  
हि दे॒वत॑या॒ सदो॑ विश्व॒जन॑स्य॒ छा॒येत्या॑ह विश्व॒जन॑स्य॒ ह्येषा॑  
छा॒या यत्स॑दो न॒वछ॑दि (५३)

तेज॑स्कामस्य मि॒नुया॒त्रिवृ॑ता॒ स्तोमे॑न॒ सम्मि॑त॒न्तेज॑स्त्रिवृ॒त्तेज॑स्र  
भ॒वत्ये॒काद॑शछ॒दीन्द्रि॒यका॑म॒स्यैका॑द॒शाक्ष॑रा त्रि॒ष्टुगि॑न्द्रि॒यं  
त्रि॒ष्टुगि॑न्द्रि॒याव्ये॑व भ॒वति॑ प॒ञ्चद॑शछ॒दि भ्रातृ॑व्यवतः  
प॒ञ्चद॑शो व॒ज्रो भ्रातृ॑व्याभिभू॒त्यै सप्त॑द॒शछ॑दि प्र॒जाका॑मस्य  
सप्त॑द॒शः प्र॒जाप॑तिः प्र॒जाप॑ते॒रास्या॒ एक॑वि॒ंशति॑छ॒दि  
प्रति॑ष्ठाका॑मस्यैकवि॒ंशः स्तोमा॑नां प्रति॒ष्ठा प्रति॑ष्ठित्या उ॒दरं॒  
वै स॒द ऊ॒र्गुदु॑म्बरो मध्य॒त औदु॑म्बरी॒म्मिनो॑ति मध्य॒त ए॒व  
प्र॒जाना॑मूर्जं दधाति॒ तस्मा॑त् (५४)

मध्य॒त ऊ॒र्जा भु॑ञ्जते यज॑मानलो॒के वै दक्षि॑णानि  
छ॒दी॒षि भ्रातृ॑व्यलो॒क उत्तरा॑णि दक्षि॑णा॒न्युत्तरा॑णि करोति॒  
यज॑मानमे॒वाय॑ज॒माना॑दुत्तरं करोति॒ तस्मा॑द्यज॑मानो-

ऽयं जमानादुत्तरोऽन्तर्वर्तान्करोति व्यावृत्त्यै तस्मादरण्यं  
 प्रजा उप जीवन्ति परि त्वा गिर्वणो गिर इत्याह  
 यथायजुरेवैतदिन्द्रस्य स्यूरसीन्द्रस्य ध्रुवमसीत्याहैन्द्रः  
 हि देवतया सदो यम्प्रथमं ग्रन्थिं ग्रंथीयाद्यत्तं न  
 विस्रः सयेदमेहेनाध्वर्युः प्र मीयेत तस्मात्स विस्रस्यः॥ (५)

अपंहत्यै तस्मात्पितृदेवत्यन्तेनैव नवच्छदि तस्मात्सदः पञ्चदश च॥ [१०]

शिरो वा एतद्यज्ञस्य यद्धविर्धानं प्राणा उपरवा  
 हविर्धाने खायन्ते तस्माच्छीर्षन्प्राणा अधस्तात्खायन्ते  
 तस्मादधस्ताच्छीर्ष्णः प्राणा रक्षोहणो वलगुहणो  
 वैष्णवान्खनामीत्याह वैष्णवा हि देवतयोपरवा असुरा  
 वै निर्यन्तो देवानां प्राणेषु वलगान्न्यखनन्तान्बाहुमात्रे-  
 ऽन्वविन्दन्तस्माद्बाहुमात्राः खायन्त इदमहं तं वलगमुद्वपामि (५)

यं नः समानो यमसमानो निचखानेत्याह द्वौ वाव  
 पुरुषौ यश्चैव समानो यश्चासमानो यमेवास्मै तौ वलगं  
 निखनन्तस्तमेवोद्वपति सं तृणति तस्मात्सन्तृण्णा अन्तरतः  
 प्राणा न सम्भिनन्ति तस्मादसम्भिन्नाः प्राणा अपोऽव नयति  
 तस्मादाद्रा अन्तरतः प्राणा यवमतीरव नयति (५७)

ऊर्ग्वै यवः प्राणा उपरवाः प्राणेष्वेवोर्जं दधाति बर्हिरवं  
 स्तृणाति तस्माँल्लोमशा अन्तरतः प्राणा आज्येन व्याघारयति  
 तेजो वा आज्यं प्राणा उपरवाः प्राणेष्वेव तेजो दधाति हनू  
 वा एते यज्ञस्य यदधिषवणे न सं तृणत्यसंतृण्णे हि हनू  
 अथो खलु दीर्घसोमे सन्तृद्ये धृत्यै शिरो वा एतद्यज्ञस्य  
 यद्धविर्धानम् (५८)

प्राणा उपरवा हनू अधिषवणे जिह्वा चर्म ग्रावाणो  
 दन्ता मुखमाहवनीयो नासिकोत्तरवेदिरुदरः सदो यदा  
 खलु वै जिह्वा दध्स्वधि खादत्यथ मुखं गच्छति यदा  
 मुखं गच्छत्यथोदरं गच्छति तस्माँद्धविर्धाने चर्मन्नाधि  
 ग्रावभिरभिषुत्याहवनीये हुत्वा प्रत्यञ्चः पुरेत्य सदसि  
 भक्षयन्ति यो वै विराजो यज्ञमुखे दोहं वेद दुह एवैनमियं  
 वै विराट्स्यै त्वक्कर्मोधोऽधिषवणे स्तना उपरवा ग्रावाणो  
 वथ्सा ऋत्विजो दुहन्ति सोमः पयो य एवं वेद दुह  
 एवैनम्॥ (५९)

वृषामि यवमतीरवं नयति हविर्धानमेव त्रयोविंशतिश्च॥ [११]

चात्वालात्सुवर्गाय यद्वैसर्जनानि वैष्णव्यर्चा पृथिव्यै साध्या इषे त्वेत्यग्निना पर्यग्नि पशोः

पशुमालभ्य मेदसां सूचावेकादश॥-[१२]चात्वालाद्देवानुपैति मुञ्चति प्रह्रियमाणाय पर्यग्नि  
पशुमालभ्य चतुष्पादो द्विषष्टिः॥62॥ चात्वालात्पशुं दधाति॥